

1906

KÖZLEMÉNYEK

1906

□ KIADJA AZ IPARTESTÜLET, BUDAPEST, VIII., NÉMET-UTCA 22 □

33. SZÁM

SZERKESZTŐ: SZIKLAI ZSIGMOND ÉPÍTŐ MESTER

MÁJUS 1

Az Ipartestületek Országos Szövetségétől, ügyvezető-igazgatójának, dr. *Horváth* Jánosnak aláírásával, ki egyúttal ipartestületünk iparhatósági biztosa, a következő felhívást vettük:

A magyar iparosokhoz! A politikai helyzetben hirtelen beállott kedvező fordulat, különösen pedig a képviseléválasztások kiírása, arra készlet minket, hogy a hazai iparosok figyelmét a következőkre irányítsuk.

Mi nem üzünk politikát, főleg pedig nem foglalkozunk párt-politikával; de a választások előtt mégis szükségesnek tartjuk, hogy minden választókerület iparosai tömörüljenek és iparpolitikai programot kérjenek képviselőjelöltjüktől. Ez a program egyelőre annyiból áll, hogy a tíz évre eltemetett önálló vámterület leendő létesítésére és felállítására már most törvényes biztosítékok adassanak, hogy az iptörvény revíziója haladéktalanul keresztülvitessék és hogy az új választási törvényben minden önálló iparos részére biztosíttassék a választási jog. Csak oly képviselőjelöltre szavazzatok, aki programjában ezeket nyíltan hirdeti. Amely választókerületben pedig kilátás van arra, hogy iparosvezért lehet nemcsak fölépíteni, hanem meg is választatni, ott iparkodjatok iparost, különösen pedig az iparosok ismert vezéreinek egyikét felléptetni és megválasztani. Iparos vagy az iparosvezérek jelölése esetében küldünk ki a központból iparosokat, akik az agitációt és a választási mozgalmat vezetik. A mi tisztelettel alulirottat illeti, kijelentem, hogy én nem távozhatom el hivatalos állásomból, mert itt többet tehetek a magyar iparosokért, mintha állásomat elhagynám. De meg szükséges is, hogy én az ügyeket a központból irányítsam. Budapest, 1906. április 10. Hazafias üdvözlettel dr. *Horváth János* s. k.

Ezen felhívást magunkévá teszszük és tagjainkat felkérjük, hogy a most lezajló képviseléválasztásoknál, ahol csak alkalom nyílik, szavazatukat iparosra, esetleg kereskedőre adják.

Minthogy pedig a VIII-ik kerületben **Madary Gábor** asztalosmester személyében Budapestnek egy régi, tekintélyes iparosa lépett

fel mint jelölt, ezen kerületben lakó összes tagjainkat felkérjük, hogy minden egyéb tekintet félretéve, szavazatukat *Madary Gáborra* összpontosítsák, annál is inkább, minthogy politikai pártállás tekintetében a jelöltek közt különbség nincsen és így *Madary Gábornak* a többi fölött feltétlen előnye az, hogy iparos; miért is a kerületben lakó több tag máris megígérte, hogy *Madary Gáborra* fog szavazni.

Munkásmozgalmak. Megindulván az építkezés, sajnosan tapasztaljuk, hogy a megkötött egyezség dacára a bojkottok segítségünk részéről fel-felütik fejüket.

A vegyes bizottságnak f. hó 24-én tartott ülésében a következő bojkottok jelentettek be: *Mann* József Gresham épülete, *Csimár* Károly Üllői-úti lelencház épülete (itt már másodszor) és *Berényi* Ignácnak köztemetői építkezése. A bizottság megvizsgálván az ügyet, a bojkottokat jogtalanoknak mondta ki és határozatára a *Csimár* munkáján még kedden, *Mann* munkáján szerdán a munka újból megkezdett, *Berényinél* a kőművesek még mindig bojkottálnak. Bojkott van továbbá a Hazai Vasbetonépítési vállalat épületein a betonosok részéről, *Gyánti* Antal ácsmesternek lelencházi épületén az ácsok sztrájkolnak, valamint a betonosoknál a terrazzo-készítők, minek következtében a csiszolók sem dolgozhatnak. A terrazzo-készítők és csiszolók sztrájkja a m. kir. ipari főfelügyelőségben *Lode* Rezső ipari főfelügyelő előtt kötött egyezséggel április 28-án befejeztetett.

Azonkívül, mint értesülünk, sztrájkban állnak a kőművesek *Ujpesten, R.-Palotán, Vácott, Budafokon, Gödöllőn, Félegyházán, Szabadkán* és *Nagy-Kikindán*; *Ujvidéken* pedig a munkaadók zárták ki a kőműveseket. *Komáromban* az ácsok sztrájkolnak.

Felolvasások. Az ipartestület helyiségében, f. hó 19-én, este 5 órakor, felolvasást tartott *Lőrinc* Konstantin építész, az olaj-mészfestékekről, melynek kapcsán a hallgatók előtt gyakorlati kísérletekkel mutatta be eljárását. Az abból áll, hogy a találmányát képező két-féle olaj segítségével az olajfestéket mésszel és vízzel tudja telíteni. Ezen eljárás következtében, hogy a festésre használandó anyagba 60% olajfesték mellett m. e. 25% mész és 15% víz jut. Ezáltal a festőanyag olcsóbb lesz, a fal pórusai pedig be nem tömetnek s

így a falon át a légkeringés meg nem akasztatik. Ezenkívül az ezen olajmészfestékekkel mázolt felületek fényesíthetők. A felolvasást különben az Építő Iparban, mint hivatalos közlönyünkben, olvasóink meg fogják találni.

Szántó Ferenc építőmester tagtársunk, f. hó 24-én, d. u. 5 óra-
kor, tartott felolvasást a *Sátorin* nevű homlokzatvakoló, úgynevezett
kőhabarcs-anyagról. Felolvasását kivonatban alábbiakban közöljük:
Felolvasó kifejtette, hogy a „Sátorin“ ideális kőhabarcs, mely nemcsak
a műköveknek azon jó tulajdonságait bírja, hogy egyszerű eszközökkel
formálható és sajtolható, mielőtt megszilárdulna; de habarcs alak-
jában felhordva, kőkeménységűvé szilárdul s oly magyar gyárt-
mány, mely nagy gyakorlati előnyei miatt megérdemli, hogy az
építő iparosok vele foglalkozzanak.

Ha minden építkezésnél a tagozatokat, falsarkokat, szóval
minden exponáltabb épületrészt nemesebb anyagból lehetne készí-
teni, pl. kőből, majolikából, terrakottából, vagy esetleg téglából,
akkor soha sem kellene egyebet vakolni, mint a bekeretezett, sima
falfelületet. Ennek azután teljesen megfelelné a fehérmészhabarcs is.

De mivel ezen anyagokat drágaságuknál fogva csak ritka
esetben alkalmazhatjuk; ennél fogva a párkányok, ablakkeretek,
quaderek stb.-nek készítése fehérmészhabarcsból, puhasága és
csekély ellentálló képessége miatt, a cementhabarcsvakolatnak pedig
repedezése miatt sok kívánni valót hagy hátra.

Különösen az ilyen lehullott tagozatrészek pótlása, javítása,
örökké meglátszik a homlokzaton.

De még sokkal kellemetlenebb a gipszből alkalmazott szobrász-
munkákról nagyon rövid idő múlva lehulló színezés, mely az egész
homlokzatot elcsufítja. Ez a „Sátorin“-homlokzatnál nem fordulhat
elő; mert az összes szobrász-munka ugyanazon anyagból készül,
mint a vakolat és így a homlokzat teljesen egyöntetű, mintha csak
kőből készült volna.

A mi viszonyaink közt leggyakoribb a vakolt homlokzat. Ezért
nagy gondot kell fordítanunk a vakolóanyagra, melynek tetszetős
külsője mellett szilárdnak és mindenféle időviszontagságnak ellent-
állóknak kell lennie.

Mindezen előnyöket elérjük a „Sátorin“ kőhabarccsal.

A „Sátorin“ mindamelllett, hogy nagy mennyiségű gipszet
tartalmaz, a külső vakolatnál ajánlatos. Ez onnan van, mert a
benne levő gipsz 4—500° C hőfokra hevített és az ilyen gipszre

egészen más hatással van, ha bármily nedves is a levegő, mint a kevésbé hevített, menyezet-gipszre. Kevesebb víz kell hozzá, aránylag lassan köt le, ennél fogva a vakolásnál a gyors lekötés veszélye nélkül alkalmazható.

Erősen keményedik a „Satorin“, a gipsznél és cementnél sokkal keményebb, mert nagy mennyiségű kemény követ tartalmaz. A legnedvesebb levegőben is változatlanul szilárd, kemény marad. Színét nem változtatja, mert a benne levő kőrészek adják meg a színét; festése teljesen fölösleges.

Már vannak a „Satorin“-ból oly vakolat-próbák, melyek 3—4 télen és nyáron át, — 15°-tól + 30 C^o-ig változó hőmérsékletben, naponta vízvezetéki vízzel erősen meglocsolva, megtartották kifogástalan keménységüket, színüket s egyáltalán nem mutattak hajszálrepedéseket.

Több helyen alkalmazták is már kitűnő eredménnyel.

Bresztovszky kísérleteiből kitűnik, hogy a „Satorin“ szilárdságát nem változtatja, ha fele részben tiszta dunai homokkal keverjük. Ugyanezt a gyakorlatban tapasztalta előadó is, ki már a „Satorin“-t több helyen használta.

A „Satorin“ színét a benne lévő kőanyagtól nyeri. A különféle színárnyalatok a kőfajok megválasztásából erednek. Térfogatát nem változtatja, könnyen oldható anyagot nem tartalmaz, kihajlások, kivirágások, púpok nem képződnek felületén. Eléggé porusos, úgy, hogy a falazatot a levegő kellőképpen átjárja. Úgy a külső felület, mint az egész vakolat gyorsan keményedik.

A „Satorin“ nyers téglafelületre, vagy kőre igen jól tapad. Az anyag kezelése igen előnyös. Az anyag szilárdsága és a téglához való kitűnő tapadása következtében 20—25 cm. kiugrású párkányok is készíthetők a „Satorin“-ból, téglá kirakása nélkül, a homlokzatvakolásnál és ehhez szükséges szobrász-munka készítésénél pedig bármily módon, alakban, formában alkalmazható, anélkül, hogy a kivitelben valami nehézséget okozna.

Nagyon alkalmas a „Satorin“ linoleum-burkolat alá, amennyiben alakját nem változtatja, az esetleges nedvességet magába szívja; ezenkívül tompítja a hangot, könnyen, gyorsan előállítható és 8—10 nap alatt teljesen száraz.

A „Satorin“ alkalmazható közfalak készítésére is, menyezet-gipszszel keverve nagyban fokozza a fal szilárdságát.

Padlástalaj-burkolatnak csapos gerendák fölé a „Satorin“ igen

kitűnő burkoló-anyag, mert hézagmentes, keményebb a cementnél, amellett porosos, a fa nedvességét magába szívja és így teljesen ki van zárva, hogy a csapos gerenda elrothadjon.

A „Satorin“ csak alig valamivel drágább a közönséges kőporos vakolatnál. És ma, amikor a honi iparpártolás mindenütt a jelszó, nem szabad a „Satorin“-t figyelmen kívül hagynunk, amikor az teljesen hazai találmány és magyar gyártmány s melynek oly kiváló tulajdonságai vannak, mint azt hosszú megfigyelés és tapasztalás után fentebb elsoroltam.

Szántó Ferenc.

Az Ipartestületek Országos Szövetsége f. évi március hó 18-án tartotta alakuló közgyűlését, melyen Thék Endre elnöknek, dr. Horváth János társelnöknek és ügyvezető-igazgatónak, alelnököknek Melkó Bertalan, Bertsey György, Rainer Károly, Kreutzer Balázs, Andre István és Akeszmann Albert, pénztárossá Hlatky István, számvizsgálókká: Cserna Lajos, Farnathy István és Bozsó János, választmányi tagokká: Gelléri Mór, Jakabffy Ferenc, Schunda V. József, Fock Géza, Hirman Ödön, Kneitner József, Schweiger József, Joszt Péter, Táló Pál, Stoll Nándor, Lindmayer György, Szilágyi Mihály, Steigerwald Alajos, Nánay Mihály, Wagner József, Zechmeister Kálmán, Kun Ferenc, Hajnóczky Béla, Tóth Elek, Gál Ambrus és Finszter Károly választottak meg.

Végrehajtó bizottság az elnökséggel és pénztárossal együtt: Gelléri Mór, Stoll Nándor, Táló Pál, Joszt Péter és Fock Géza.

Két szomszédos ház határfalaiban létesítendő ajtónyilások engedélyezésénél való eljárásról Budapest székesfőváros tanácsa 24.050/906. sz. a. a következő határozatot hozta:

Ismételten felmerült olyan esetben, amidőn két szomszédos ház közti határfalakban egy ajtónyílás létesítésére magánfelek kérnek engedélyt, a mérnöki hivatal mindenkor kikötötte azt, hogy mindkét telekre telekkönyvileg feljegyzendő azon korlátozás, hogy köteles a telek mindenkori tulajdonosa a szóbanforgó telkeknek közös határvonalán fekvő határfalakban megnyitott ajtót a szomszédos telektulajdonos egyszeri felszólítására saját költségén elfalaztatni.

Mint hogy azonban ezen javaslattal szemben a tisztí ügyészség a székesfőváros érdekében teljesen szükségtelennek és fölösleges-

nek tartja a megnyitandó átjárók befalazására vonatkozó kötelező nyilatkozat kiállítását s annak telekkönyvi biztosítását és teljesen elégségesnek tartja azt, ha az ilyen építési engedélyért folyamodó a szomszéd telektulajdonos szabályszerűen kiállított nyilatkozatával igazolja, hogy az átjárók létesítésébe beleegyeznek. Ennélfogva a tanács a maga részéről ez utóbbi tisztii ügyészi javaslatához hozzájárul és azt elfogadva, analóg esetekben ennek értelmében való eljárásra és jelentéstételre a mérnöki hivatalt utasítja.

Más telkén épült ház adója. A m. kir. közigazgatási bíróság ítéletében kimondotta: „Ha valaki másnak telkén házat épít azzal a kikötéssel, hogy a ház bizonyos idő lejártával a telektulajdonos korlátlan tulajdonába megy át, addig azonban a haszonélvezet az építési költség fejében a ház építójét illeti, ez azokon az adókon kívül, amelyeket mint az ingatlan haszonélvezője köteles fizetni, a ház haszonélvezetéből huzott jövedelem után III. osztályu kereseti adóval nem róható meg“.

Ha az építési járandóság fizetési időpontjául az építési szerződésben az épület kifogástalan átadása jelöltetett ki, ezen föltételnek a m. kir. Curia által hozott döntvény szerint azon értelem tulajdonítandó, hogy az épület elkészülte után annyi idő alatt, amennyi erre elegendő, az átvételnek meg kell történnie, s az átvételnek alapos ok nélkül történt halasztása a fizetés esedékességét nem hátráltatja.

Tagokul az ipartestületbe ujólag beléptek :

László Richárd építőmester VII., Dohány-u. 69a.

Garaczi Imre kisebb kőműves iparos VII., Cserei-u. 11.

Lasitz J. Imre kisebb kőműves iparos VI., Váci-körut 15.

